

τάς διακοπὰς τοῦ Πάσχα, δὲν ἔσχον ἀφορμὴν ν' ἀποχαιρετήσω τοὺς φοιτητάς.

Τῇ 14ῃ Ἀπριλίου ἔδωκα τὸν ὄρκον μου, ὡς Πρέσβυς, ἐνώπιον τοῦ Ἀντιβασιλέως, ὅστις φιλοφρονέστατα προσηνέχθη πρὸς ἐμέ. Τῇ δ' ἐπαύριον μετέβην ν' ἀποχαιρετήσω τοὺς κ. Ὑπουργούς, οὓς εὔρον συνηγμένους εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Ἐπειδὴ δὲ γραπτὴν ὁδηγίαν οὐδεμίαν εἶχον λάβει, τοὺς παρεκάλεσα νὰ μ' εἰπωσι τί κυρίως προσδοκῶσι παρ' ἐμοῦ καὶ τῆς ἀποστολῆς μου, καὶ μοὶ ἀπήντησαν ὅτι περιμένουσιν ἰδίως πολλὰ ὕλικά ὠφελήματα, ἐν οἷς καὶ τὴν διάθεσιν πλείστων μετοχῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Δανείου, καὶ προσέτι τὴν ἀγορὰν δύο ἢ πλειόνων πλοίων πρὸς καταρτισμὸν τοῦ ναυτικοῦ ἡμῶν.

Ἐκ τούτων μόνην τὴν τελευταίαν ἐντολὴν ἔκρινα διακεκριμένην καὶ ἰδίας προσοχῆς ἀξίαν, διότι, καθ' ὅσα ἐγνώριζον περὶ Ἀμερικανῶν, ἡ αἰσθηματικὴ ἐλευθεριότης δὲν χαρακτηρίζει κυρίως αὐτούς, μετοχὰς δὲ δανείων λαμβάνουσι μόνον, ὅτε, καλῶς ὑπολογίσαντες, τὰς εὐρίσκωσι λίαν προσοδοφόρους. Παρεκάλεσα, ἐπομένως, τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ναυτικῶν (ὅστις ἦν ὁ Δημ. Γρίβας) νὰ μοὶ εἰπῇ τίνων πλοίων ὑπῆρχε κυρίως ἀνάγκη, καὶ ὅποια ἔπρεπε νὰ ἐπιζητήσω.

«ὦ καὶ σὺ» ἦτον ἡ ἀπάντησις. «Αὐτὰ τὰ ἡξεύρεις καλῆτερα ἀπ' ἐμέ. Τί μ' ἐρωτᾷς;»

Καὶ ἄλλην δὲν ἐδυνήθην νὰ λάβω.

Ἀπόπλους εἰς Ἀμερικὴν.

Τῇ δ' ἐπαύριον, 18ην Ἀπριλίου, ἥτις ἦν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, κατέβην εἰς Πειραιᾶ, καὶ ἀπέπλευσα ἐν ἄκρᾳ γαλήνῃ τῇ 8ῃ τὸ πρῶτ' ἐπὶ τοῦ Βασιλικοῦ πλοίου, τῆς **Ἀθηνᾶς**, διοικουμένης ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου Σακτούρη. Μετὰ τούτου δὲ συνδιελέχθη περὶ τῶν πλοίων καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μὲ φωτίσῃ ἐπὶ τοῦ ζητήματος, περὶ οὗ ὁ Ὑπουργὸς οὐδὲν εἶχε νὰ μοὶ εἰπῇ. Τοῦτο δ' ἔπραξεν ὁ κ. Σακτούρης, ὡς ἀνὴρ ἐν γνώσει τυγχάνων τῶν ἀναγκῶν τοῦ ναυτικοῦ, καὶ ἰδίως τοῦ ἡμετέρου.

Εἰς τὸν Ἴσθμὸν δ' ἀφίχθην κατὰ τὴν μεσημβρίαν, καὶ εἰς Κόρινθον, ὅπου μετέβην ἐφ' ἀμάξης, ἐπεσκέφθην παρὰ τῷ Πράκτορι τῆς Ἀτμοπλοϊκῆς Ἑταιρείας ὠραῖον ἀνάγλυφον, ὃ εἶχεν ἀποκτήσει, παριστῶν γυναῖκα φέρουσαν κόρην ἐπὶ τῶν νώτων, καὶ στηρίζουσαν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὸ δεξιὸν αὐτῆς γόνυ.

Μετὰ μεσημβρίαν δ' ἀναχθέντες ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, τῆς **Ἑπτανήσου**, μετ' ἀντιπρώρου βιαίου δυτικοῦ ἀνέμου, ἀφίχθημεν, μίαν ὥραν πρὸ τοῦ μεσονυκτίου, εἰς Πάτρας, ἃς οὐδόλως εἶδομεν, ἔνεκα τοῦ σκότους καὶ τῆς ὁμίχλης, καὶ τὴν ἐπιούσαν εἰς τὰς 9 ὠρμήθημεν εἰς Ζάκυνθον, ὅπου ὁ πλοίαρχος, ἐπὶ τιμῇ τῆς θέσεώς μου, μὲ ἀπεβίβασε διὰ τῆς λέμβου του. Μὴ ἐντυχῶν δὲ τῷ νομαρχεύοντι κ. Κολποδίνῳ, ἔγραψα πρὸς αὐτόν, ἐπεσκέφθην τὴν κ. Ρώμα καὶ τῆς νήσου τὸν βουλευτὴν καὶ τὴν ἐπιούσαν ἐν γαλήνῃ κατεπλεύσαμεν εἰς Κεφαλληνίαν, ὅπου, κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τῆς εἰς τὸν κόλπον εἰσόδου, ἐδυνήθην ἐπὶ μακρὸν νὰ ἰδῶ τὸ περίεργον φαινόμενον τοῦ ὑποβρυχίου ρεύματος, εἰς ἀλιτενεῖς βράχους διαρκῶς βυθιζομένου μεθ' ὁρμῆς ἱκανῆς νὰ κινῇ μύλους, καὶ παρ' αὐτῷ μεγίστου λίθου, διατελοῦντος εἰς διαρκῇ δόνισιν.

Εἰς τὴν πόλιν, διατηροῦσαν, μάλιστα ἐν Ληξουρίῳ, τὰ ἔχνη τῶν ἀρτίων καταστροφῶν τοῦ σεισμοῦ, δὲν ἀπέβην, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνήχθημεν εἰς Κέρκυραν, ὅπου, ἀφ' οὗ ἀνεκωχήσαμεν ἐπ' ὀλίγον πρὸ τῶν Παξῶν, ἔνεκα ἀβαθῶν τινων χωρίων, ἀφίχθημεν τὴν ἐπαύριον, περὶ τὴν 6ην τῆς πρωΐας.

Ἐνταῦθα ὁ λιμενάρχης κ. Κουτσοῦκος, ἐλθὼν, μὲ παρέλαβε διὰ τῆς ἐπισήμου λέμβου τῆς ὑπηρεσίας του καὶ προὔγεύθην εἰς τοῦ νομάρχου κ. Ν. Μαυροκορδάτου μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῆς συζύγου του, εἰς ἧς τὴν παιδείαν, τὴν εὐπροσηγορίαν καὶ τοὺς τρόπους πολλοὺς πολλαχόθεν ἤκουσα ἀποδιδομένους ἐπαίνους. Ἐπεσκέφθην δὲ τὸν Μητροπολίτην, ὄν, ὡς καὶ τινες ἄλλους, εὖρον κατεχομένους ὑπὸ τῆς ἰδέας, ὅτι τὴν ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης ἔμελλε προσεχέστατα νὰ παρακολουθήσῃ ἢ ἐν Ἡλείῳ, πάσας ἐπιτυχίας ἐλπίδας παρέχουσα καὶ ἐν τῶν δραστηριωτέρων μελῶν τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑταιρείας, ὁ κ. Παραμυθιώτης, νομιζόμενος ὅτι

ἄπταιστως ἐγνώριζε τὴν ἐκεῖ κατάστασιν τῶν πνευμάτων καὶ τῶν πραγμάτων, μοὶ διαβεβαίωσεν ἐμπιστευτικῶς, ὅτι ἡ ἐπανάστασις θὰ ἐξερρήγνυτο τὴν προσεχῇ ἐορτὴν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Ἐν ἄλλοις δ' ἐπεσκέφθην καὶ ὃν κατὰ τὰ 1830 εἶχον γνωρίσει σχετικὸν τῆς θείας μου κ. Γκίκα, τὸν κ. Μαρούλην, ἥδη νενυμφευμένον ὥραϊαν κυρίαν, περὶ ἧς ἐν Κερκύρᾳ ἐλέγετο ὅτι τὴν ἐζήλευεν, ἐν ᾧ αὐτὸς μᾶλλον ἐφαίνετο ζηλευτός. Προσέτι εὖρον ἐνταῦθα καὶ ἐπεσκέφθην καὶ τὴν Μαρίαν Μάνου, νυμφευθεῖσαν τὸν ἀνεψιόν, ὃν ἠγάπα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ θείου, τοῦ πρώτου συζύγου τῆς Παναγιώτου Σούτσου. Τὴν εὖρον δὲ χαρίεσσαν, ὥς πάντοτε, καὶ ὑπὲρ ποτε εὐθυμον καὶ εὐτυχῇ φαινομένην, ὅπερ μ' ἐχαροποίησε μὲν δι' αὐτήν, πολλὰ παθοῦσαν καὶ ὑποστᾶσαν, ἀλλὰ συγχρόνως μ' ἔθλιψε, διότι ἀνεμνήσθην τοῦ Παναγιώτου, ὅστις, εἰ καὶ στερούμενος τῶν ἰδιοτήτων, αἵτινες ἐδύναντο νὰ κατιστήσωσιν εὐτυχῇ τοιαύτην γυναῖκα, ἦν ὅμως ἀγαθὸς τὴν καρδίαν, καὶ πεπροικισμένος δι' ἐκτάκτου εὐφυΐας, ἣτις, ἂν καλῶς διηυθύνετο, θὰ τὸν ἀνεδείκνυεν ἀληθῶς μέγαν ποιητήν, ὥς αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξετίμα.

Εὖρον δὲ τὴν Κέρκυραν εἰσέτι ἀνήσυχον ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος, ὃ ἡ Ἑλλάς ἐκληρονόμησεν ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς κυριαρχίας, καὶ πολλὰ ἤκουσα τῶν ἰδιοκτητῶν παράπονα κατὰ τῶν παραχωρήσεων, εἰς αἷς τοὺς ἠνάγκαζεν ὁ νέος νόμος. Εὐτυχῶς ὅμως ταῦτα πάντα διὰ τοῦ χρόνου ἐσυμβιβάσθησαν ἢ ἐλησμονήθησαν.

Τὴν 5ην ὥραν τῆς ἐσπέρας ἐπεβιβάσθην εἰς Ἰταλικὸν ἀτμόπλοιον, συνοδοιπάρων ἔχων τὸν Μαρίνον Βρεττόν, παρεπλεύσαμεν τὴν ὥραϊαν Κερκυραϊκὴν ἀκτὴν, ἐν τῷ πορθμῷ διέβημεν πλησιέστατα τῆς Ἡπειρωτικῆς, καὶ μετὰ νυκτοπλοΐαν, ἧς μέρος ἦν ἱκανῶς ἀνεμῶδες καὶ τεταραγμένον, τὸ πρωτὶ, ἀφ' οὗ παρὰ τὴν ἁλιτενῇ ἀκτὴν τῆς Καλαβρίας εἶδομεν τὸν ἥλιον ἀνιόντα ἐκ τῶν κυμάτων τῆς Ἀδριατικῆς, κατὰ τὰς ἑπτὰ ἐφθάσαμεν εἰς Βρεντήσιον.

Καὶ πρῶτον μὲν εἰσῆλθομεν εἰς ἐξωτερικὸν λιμένα εὐρύτατον, κλειόμενον ὑπὸ ταπεινῶν νησιδίων, ὧν τὸ ἐν φέρει μικρὸν φρούριον. Μετ' αὐτὸν δ' ἔπεται ὥραϊος ἐσωτερικὸς λιμὴν, δίχα σχιζόμενος ὑπὸ λόφου προέχοντος καὶ καταφύτου, καὶ μεταξὺ τῶν

δύο αὐτοῦ βραχιόνων περιλαμβάνων τὴν πόλιν. Κατὰ τὴν ἐπο-
χὴν ἐκείνην μεγάλοι ἐγένοντο ἐργασίαι πρὸς ἔκκωσιν τοῦ λιμέ-
νος, εἰς ὃν, ὥς καὶ εἰς τὴν πόλιν, ἡ ὁσημέραι προῖοῦσα θαλασ-
σοπλοῖα σπουδαῖον παρεσκεύαζε μέλλον. Περιείχετο δ' ἡ πόλις
ὑπὸ φρουρίου, καὶ ἦν τότε ἔτι μικρά, στενὰς ἔχουσα τὰς ὁδοὺς
καὶ ἀναμιξ ἄρχαῖα καὶ νέα οἰκοδομήματα. Καταλύσας δ' εἰς τὸ
μόνον τότε ὑπάρχον ξενοδοχεῖον, **τὸ τῆς Ἀνατολῆς** (Orient),
ἐπεσκέφθην τὸν Πρόξενον ἡμῶν Π. Δροσίνην, πρὸ εἰκοσαετίας
μετὰ τῆς πολυαρίθμου οἰκογενείας του εἰς τὸ τότε ἔτι ἀπόκεν-
τρον ἐκεῖνο πολίχνιον οἰκοῦντα καὶ ἐμπορευόμενον, καὶ εἰς τὰς
6 τὸ ἑσπέρας ἀπῆλθον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου πρὸς Τεργέστην.

Εἰς τὴν ἄμαξαν, ἧς ἐπέβην, εὔρον ἤδη ἐγκατεστημένην μίαν
κυρίαν καὶ τέσσαρας κυρίους. Καὶ νὰ τοὺς διακρίνω μὲν πολὺ δὲν
ἐδυνάμην, τὴν μὲν κυρίαν διὰ τὸ κάλυμμα τοῦ προσώπου της,
τοὺς δὲ κυρίους καὶ διότι ἠδιαφόρουν νὰ τοὺς ἴδῃ, καὶ διότι
ἤδη ἡ νύξ ἐπήρχετο καὶ ἦν σκοτεινὸν τῆς ἀμάξης τὸ ἔνδον· ἤκουσα
ὅμως ὅτι ὠμίλουν γαλλιστὶ καὶ ἐφαίνοντο ἐξ Ἀλεξανδρείας προερ-
χόμενοι· ἀλλὰ τοῦτο οὐδόλως μὲ παρηγόρει διὰ τὴν δυσάρεστον
νύκτα, ἣν μοὶ προεμήνυε τόσον πολυάριθμος συνοδοιπορία. Εὐ-
τυχῶς ὅμως ἐκ τῶν τεσσάρων οἱ τρεῖς μᾶς ἐγκατέλιπον μετὰ τινας
σταθμούς, καὶ ἄλλοι δὲν τοὺς ἀντικατέστησαν· ὥστε ἱκανῶς ἀνέ-
τως ἐκοιμήθην τὸ ὑπόλοιπον τῆς νυκτός, καὶ ὅτε ἀφυπνίσθην, εἶ-
δον ἤδη ἀνατέλλοντα τὸν ἥλιον ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς, ἀλλὰ συγ-
χρόνως εἶδον ὅτι ἡ ἀπέναντι μου κυρία εἶχεν ἀφαιρέσει τὴν νύ-
κτα πῖλον καὶ κάλυμμα, καὶ ὅτι ἦν νεωτάτη καὶ καλλονῆς ἐξαι-
σίας, ὃ δὲ κύριος ὅτι ἦν γέρον καὶ πολιός. Μετ' ὀλίγον δέ, ἐν ᾧ
διηρχόμεθα διὰ μικρᾶς τινος πόλεως τῆς Καλαβρίας, ἤκουσα τὴν
νεάνίδα λέγουσαν πρὸς τὸν συνοδοιπόρον της, ἐν ᾧ ἀνεγίνω-
σκεν εἰς τὸν Σταθμὸν ἐπιγεγραμμένον τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, ὅτι
τοῦτο ἦν Ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ ἐξήγει καὶ τὴν σημασίαν του,
ἐρωτῶσα ἂν ὀρθῶς δὲν τὸ ἐνόησεν. Ὁ δὲ τῇ εἶπεν ὅτι ὀρθό-
τατα, προσθέτων ὅτι ἐπόμενον ἦν πολλὰ τῶν ἐνταῦθα ὀνομά-
των νὰ ἐναπέμειναν Ἑλληνικά, διότι τὸ πάλαι τὸ μέρος ἦν ἡ
Μεγάλη Ἑλλάς. Μετ' ὀλίγον δ' ἀφίχθημεν καὶ εἰς ἕτερον χωρίον.

οὐ τῇ κατέδειξε τὸ ὄνομα, ὡς ἐπίσης Ἑλληνικόν, καὶ ἡρμήνευσεν αὐτό, ἀλλ' ἡ νεάνις ἐνόμισεν ὅτι ἡ ἐξήγησις δὲν ἦν ἐντελῶς ὀρθή, καὶ τὴν διώρθωσε. Τότε δὲ καὶ ἐγώ, ὅστις ἐξεπληττόμην ἀκούων τοὺς ξένους τούτους τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα ἐννοοῦντας καὶ ἐπ' αὐτῶν συζητοῦντας, παρενέβην, δικαιολογηθεὶς διότι τοῖς εἶπον ὅτι ἤμην Ἑλλήν, καὶ ἐκήρυξα ὀρθότερα τῆς κυρίας τὴν ἑρμηνείαν. Προσέθηκα δὲ πρὸς τὸν κύριον ὅτι χαίρων βλέπω ὅτι περὶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἀσχολεῖται, καὶ μετὰ πλείστης ἀγάπης ἀναγινώσκει τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς, τὸν ἡρώτησα ἂν δὲν ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Ἑλλάδα ποτέ, — ὦ, μάλιστα, μοὶ ἀπήντησε. Προσεκύνησα τὸν Παρθενῶνα καὶ τὰς λοιπὰς ἀρχαιοτάτας, καὶ ἐγνώρισα καὶ τὴν νέαν πόλιν καὶ τὴν κοινωνίαν της. Πολλάκις ἐπεσκέφθην τὰς συναναστροφὰς τῆς κ. Τυπάλδου, καὶ ἔμαθον καὶ τινὰ νεοελληνικά, τοῦλάχιστον ἀπεστήθησα ποιήματα, ὡς τοῦτο. Καὶ ἤρχησε ν' ἐπαγγέλλῃ ἐντόνως,

*Θέλω φίλῃ ποθητῇ μου,
εἰς ἀνέφελον ἐσπέραν, κτλ.*

— Καὶ γνωρίζετε, τὸν ἡρώτησα, ἐκπεπληγμένος καὶ ἐλαφρῶς μειδιῶν, τίνοις εἰσὶν οἱ στίχοι οὗτοι ;

— Μάλιστα, μοὶ εἶπε. Τοῦ κ. Ραγκαβῆ.

— Τότε, ἀπήντησα, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς παρουσιάσω τὸν γράψαντα, διὰ νὰ σᾶς ζητήσῃ συγγνώμην δι' αὐτούς. Εἰμὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος.

— Πῶς ; Ὑμεῖς ὁ κ. Ραγκαβῆς, ἀνεφώνησεν ὁ συνοδοιπόρος μου, ἐκτείνας μοι τὰς δύο τοῦ χεῖρας. Τότε ἐπιτρέψατέ μοι καὶ ἐγὼ νὰ σᾶς παρουσιασθῶ. Εἰμὶ ὁ Louis Delâtre.

Ἡ ἐκπληξις καὶ ἡ χαρά μου ὑπῆρξαν οὐχὶ ἐλάσσων τῆς ἐδικῆς του. Ὁ κ. Delâtre ἦν ὁ ἐν Παρισίοις ἐκδότης τῆς *Revue Orientale*, μεθ' οὗ διετέλουν ἐν συνεχεῖ ἀλληλογραφία, καὶ ὅστις πολλὰ καὶ ἐπιεικῇ εἶχε γράψῃ περὶ Παραμονῆς, περὶ Κουτρούλης καὶ ἄλλων μου ἔργων.

Μετὰ τὴν ἀμοιβαίαν ταύτην ἀνεγνώρισιν τῷ εἶπον ὅτι, εὐνόητος μοι ἦν ἤδη ἡ ἐμπειρία αὐτοῦ περὶ τὴν Ἑλληνικὴν, μ' ἐκπλήττει ὅμως πάντοτε ν' ἀκούω καὶ τὴν κ. θυγατέρα του ἐπί-

σης αὐτῆς ἐγκρατῇ. Γελάσας τότε καὶ ἐνταυτῷ στενάξας. — Ἐχετε δίκαιον, εἶπεν, ἀλλ' ἰδοὺ ἡ μεγάλη ἀφροσύνη, ἣν ἐπὶ ζωῆς μου ποτὲ ἔπραξα. Ἡ κυρία δὲν εἶναι θυγάτηρ μου, εἶναι... σύζυγός μου. Καὶ μοὶ ἐξήγησεν ὅτι ἦν ἡ κυρία ἐκείνη παιδαγωγός, — τόσον νέα, ὥστε ἐφαίνετο δεομένη ἡ ἰδία παιδαγωγίας, — εἰς Ἑλληνικὴν τινα οἰκίαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὅπου ὁ κ. Delâtre, καὶ αὐτὸς ἐν τῇ αὐτῇ πόλει εἰς ἄλλην πλουσίαν Ἑλληνοσ οἰκογένειαν παιδαγωγοῦ θέσιν δεχθεὶς, εἶδε, φυσικῶς τῷ λόγῳ ἠγάπησεν αὐτὴν καὶ τὴν ἐνυμφεύθη.

Μετὰ τὰς ἐξηγήσεις ταύτας ἔστρεψα αὐτὴς τὸ βλέμμα πρὸς τὴν κυρίαν, καὶ ἀφ' οὗ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὴν ἐθεώρησα,

— Ἀφροσύνην καλεῖτε, τῷ εἶπον, ὅ,τι καὶ ἐγὼ καὶ πᾶς ἄλλος ἤθελε καλέσει ὑπερτάτην φρόνησιν.

Μετὰ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην ἐντευξίν ἄλλοτε πλέον δυστυχῶς δὲν εἶδον τοὺς αὐτοσχεδίους τούτους φίλους μου, διότι, ὅτε μετὰ καιρὸν μετέβην ἐγὼ εἰς Παρισίους, ἔμαθον ὅτι ἐκεῖ δὲν διέμενον.

Περὶ τὴν 9ην τῆς ἐπαύριον, ἐκ σύριγγος ἐξελθόντες, ἀφίχθημεν εἰς Ἀγκῶνα, ἧς ὅμως μόνον τὸν Σταθμὸν εἶδομεν, καὶ ἐπὶ κορυφῆς λόφου μοναστήριον ἀντικαταστήσαν ἀρχαῖον τῆς Ἀφροδίτης ναόν.

Ἐντεῦθεν ἡ βορειανατολικὴ χώρα τῆς Ἰταλίας ἐστὶν ὡραιότητα, καὶ περίεργοι αἱ πόλεις, ἃς διήλθομεν, ὡς τὸ Πεσάρον, ἡ τοῦ Ῥοσύνη πατρίς, ἡ Βολονία, ἡ Φερράρα ἐπὶ τοῦ Πάδου, ἡ Πάδουα, ἡ Οὐδίνη· τὰ δ' ἐπίλοιπα μᾶς ἔκρυψεν ἡ νύξ, μέχρις οὗ τὴν Παρασκευήν, 21 Ἀπριλίου, ἐξυπνήσαμεν περὶ τὴν Τεργέστην, ὅπου ἀφίχθημεν κατὰ τὴν 8ην τὸ πρωῒ, ἀκριβῶς καθ' ἣν ὥραν ἐβλέπομεν εἰσπλέον εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸ ἐξ Ἑλλάδος ἀφικνούμενον ἀτμόπλοιο. Ἐνταῦθα δ' ἔμεινα μίαν ἡμέραν μετὰ τῶν φίλων Ἀναστασίου καὶ Ἀλεξάνδρου Βυζαντίων, οἵτινες καὶ μοὶ ἐδώρησαν, ὡς ἐφόδιον, τὸ περὶ Ἀμερικῆς σύγγραμμα τοῦ Toqueville.

Τὴν δ' ἐπιοῦσαν, κατὰ τὰς 6½, ἀπῆλθον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ διαβὰς διὰ Gratz, ἀφίχθην εἰς τὰς 4½, εἰς Βιένναν,

καὶ κατέλυσα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Stadt London, μὴ ὄν πλέον τὸ πρωτεῦον ἐν τῇ πόλει, ὡς ἐνόμιζον, καὶ ὡς ἦν ὅτε κατὰ πρῶτον, ἐξ Ὁδησσοῦ προερχόμενος, εἶχον εἰς αὐτὸ καταλύσει. Μοὶ ἐδόθη δὲ δωμάτιον τὸ ὑπ' ἀριθ. 31, πλησίον τοῦ ὁ ὀλίγον πρὸ ἐμοῦ εἶχε καθέξει ὁ Κλέων, ὅτε μετέβη εἰς Βερολῖνον. Ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Προξένου ἡμῶν κ. Μεταξᾶ, καὶ τοῦ Γραμματέως αὐτοῦ, νομίζω, κ. Πετροπούλου, ἐπεσκέφθην τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν ἐν Βιέννῃ Ἑλλήνων, καὶ συνδιελέχθην μετ' αὐτῶν περὶ τοῦ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπιδιωκομένου δανείου· ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν Τεργέστη, ὅπου, οὐχ ἦττον μετὰ τῶν πρωτίστων ἐμπόρων εἶχον περὶ αὐτοῦ συζητήσει, εὖρον τὴν ἐπιτυχίαν ἀνέφικτον. Οἱ μὲν Ἕλληνες, μοὶ εἶπον, δὲν ἔχουσι κεφάλαια διαθέσιμα, οἱ δὲ ἀλλοδαποὶ τὰ ἔχουσιν ἀλλαχοῦ διατεθειμένα, ὅπερ κατ' ἐμὲ ἐδήλου ὅτι οὐδέτεροι εἶχον ἱκανὴν πίστιν πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἀπῆντησα δ' αὐτόθι καὶ τὸν κ. Ρενιέρην, διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν τοῦ δανείου ἐλθόντα, ἀλλ' ἐπίσης ἄπρακτον ἀπερχόμενον εἰς τὰς Δακκικὰς ἐπαρχίας, ὅπου ὅμως, ὡς βέβαιον μοὶ ἐλέγετο παρὰ πάντων, ὅτι οὐχ ἦττον θεν' ἀπετύγγανεν, ὡς καὶ ἀπέτυχε.

Μετὰ τοῦ κ. Πετροπούλου ἐπεσκέφθην, κατὰ προτροπὴν τοῦ Ἀναστασίου Βυζαντίου, τὴν ὥραίαν καὶ εὐφρεστάτην κ. Σκαρμαγκᾶ, ἥτις, ὡς μοὶ ἐρῶδέθη, καὶ ἔγραφε πολλάκις εἰς τὰς Γερμανικὰς ἐφημερίδας πεζῶς τε καὶ ἐμμέτρως ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ δ' ἑσπέρας εἰς τὸ Roten Lamm παρέθεσεν ὁ κ. Μεταξᾶς εἰς ἐμέ, τὸν κ. Ρενιέρην καὶ τινὰς ἄλλους τῶν ἐπισημοτάτων Ἑλλήνων, γεῦμα, καὶ τὴν ἐπαύριον, Κυριακὴν, τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, εἰς τὰς 6¹/₂ ἐξηκολούθησα τὴν ὁδοιπορίαν. Ἀλλὰ τὰ σκεῦή μου, φθάσαντα μετ' ἐμέ, δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἐγγραφῶσι, καὶ μόνον ἀφ' οὗ, μετὰ τὰ πεδία τοῦ Βαγράμ, ἀφίχθην εἰς Brunh, ἐκάνονισα τὰ κατ' αὐτά. Τὴν πόλιν ταύτην, εἰς ἧς τὸ φρούριον ἐκρατήθη δέσμιος καὶ ἀπέθανεν ὁ Α. Ὑψηλάντης, εἶχον διέλθει πρὸ 40 ἐτῶν, καὶ τότε μοὶ ἐχρειάσθησαν 20 ὥραι ἐκεῖθεν μέχρι Βιέννης, ἣν ἀπόστασιν ἤδη διέτρεξα εἰς 4 ὥρας διὰ τοῦ αἰμοῦ.

Διὰ τῆς Πράγας δέ, ὅπου ἐν τοῖς ξενοδοχείοις εὖρον λαλου-

μένην τὴν Βοημικήν, καὶ διὰ τῆς Δρέσδης, δι' ἧς διέβημεν εἰς τὰς 4^{1/2} τῆς πρωΐας, ἀφίχθημεν εἰς τὰς 9 π.μ. εἰς Βερολῖνον. Ἐκεῖ περιμένων με εἰς τὸν σταθμὸν ὁ Κλέων μὲ ὠδήγησεν εἰς Köthener Strasse, πρὸς τὴν οἰκογένειαν, καὶ μετὰ μεγίστης ἀγαλλιάσεως τοὺς ἐνηγκαλίσθην πάντας ὑγιεῖς καὶ καλῶς ἔχοντας, καὶ τὸν Ἀριστείδην, ὥς ἀξιωματικὸν καὶ ἤδη συγκατοικοῦντα μετὰ τῆς μητρὸς του, καὶ τὸν Αἰμύλιον, ὅστις ἐκ τοῦ Στρατιωτικοῦ Σχολείου, ἄδειαν λαβὼν, ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψίν μου.

Ἐν Βερολίνῳ ἐπεσκέφθην τὰ Μουσεῖα καὶ τὸ Θέατρον, ἐκ τῶν κατοίκων δὲ τὸν ποτὲ παρ' ἡμῖν Πρέσβυν κ. Thiele, ὃν ὁμως δὲν εὔρον, καὶ τὸν τότε ἐκεῖ οἰκοῦντα Νικόλαον Μαυροκορδάτον (τὸν ἀδελφὸν τοῦ καθηγητοῦ Γεωργίου) μετὰ τῆς οἰκογενείας του, παρ' οἷς καὶ προσεκλήθην εἰς γεῦμα. Ἐπεδήμει δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον αὐτόθι ἐπὶ τινὰς ἡμέρας καὶ ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ἐν τοῖς Ἀνακτόροις οἰκῶν, καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Πρέσβεως κ. Ὑψηλάντου, μεθ' οὗ ἀντήλλαξα ἐπισκέψεις, προγευματίσας καὶ παρ' αὐτῷ ἐν τῷ Βασιλικῷ Ξενοδοχείῳ. Αἱ μετ' αὐτοῦ δὲ συνδιαλέξεις μου μοὶ ἀφῆκαν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι καλῶς δὲν ἐγνώριζεν, οὔτε τὰ τῆς Ἑλλάδος, ἣν ἀντεπροσώπευε, διότι σχεδὸν ποτὲ δὲν τὴν εἶδεν, οὔτε τὰ τῆς Πρωσίας, παρ' ἣ ἦν ἀντιπρόσωπος, συγχρόνως ὥς καὶ ἐν Βιέννῃ, διότι εἰς Βερολῖνον σπανίως ἐφοίτα. Αἱ θεωρεῖαι δ' αἷς μοὶ ἀνέπτυξεν, ἦσαν ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔπρεπε πρὸ παντὸς νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῆς Τουρκίας (ἐπὶ τῆς Κρητικῆς Ἐπαναστάσεως), ἵνα ὁμοῦ ἀντιταχθῶσι κατὰ τοῦ Σλαβισμού, ἵνα δὲ συνομολογήσῃ νέον δάνειον, ὅτι πρὸ πάντων ὤφειλε νὰ κανονίσῃ τὰ τῶν ἀρχαίων. Ταῦτα δὲ λέγων μοι, ἀπεδείκνυε καὶ ἄγνοιαν τοῦ ὅτι ἐγὼ εἶχον πράξει τοῦτο ἤδη ἀπὸ τοῦ 1860. Παρουσιάσθην δὲ καὶ εἰς τὸν Βασιλέα, εἰπόντα μοι ὅτι εἶδε τὸν Ναπολέοντα, ὑποσχεθέντα νὰ ἐνεργήσῃ δραστηρίως ὑπὲρ τῶν Κρητῶν, ἂν ἡ Ἀγγλία δὲν ἀντιστῇ, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τὸν Λ. Δέρβην, ὑποσχεθέντα τὴν μὴ ἀντίστασιν τῆς Ἀγγλίας.

Συμπρογευθεὶς δὲ καὶ μετὰ τοῦ Ὑπασπιστοῦ Χατζηπέτρου, ἀπῆλθον τέλος τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, 30 Ἀπριλίου, τὸ πρωῒ, εἰς τὸν σιδηρόδρομον· ἀλλ' ἀφίχθεις πολὺ ἐξώρας, ἦναγ-

κάσθην νὰ μείνω ἔτι μίαν ἡμέραν, καὶ μόνον τὴν Δευτέραν, 1 Μαΐου, εἰς τὰς 7 τὸ πρωῒ συναπῆλθον μετὰ τοῦ Κλέωνος, βαρεῖαν ἔχων τὴν καρδίαν, διότι ἐγκατέλιπον τοὺς ἐμούς, ἀμφιβάλλων ἂν μοὶ ἦτο προωρισμένον νὰ τοὺς ἐπανίδω ποτέ.

Τὴν νύκτα κατελύσαμεν εἰς Κολωνίαν, ὅπου τὴν ἐπιοῦσαν ἐπεσκέφθην τὴν Μητρόπολιν καὶ τὴν γέφυραν, εἶτα δ' ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ σιδηροδρόμου συνηντήθημεν μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ συνωδοιπορήσαμεν διὰ τῶν συφύτων καὶ πυκνῶς κατοικουμένων κοιλάδων τῆς Meuse μέχρι τῶν Παρισίων.

Ἐκεῖ τὴν 9ην ὥραν τὸ ἑσπέρας ἀφικθέντες, καὶ μὴ εὐρόντες δωμάτια εἰς τὸ **Μέγα Ξενοδοχεῖον**, κατελύσαμεν εἰς τὸ τῆς **Βάδης**, ἐγὼ μὲν εἰς τὸ πρῶτον, ὃ δὲ Κλέων εἰς τὸν τέταρτον δόμον, καὶ τὴν ἐπαύριον, ἀφ' οὗ κατὰ τὰς λίαν πρωῖνὰς ὥρας περιῆλθον τὰς κεντρικωτάτας ὁδοὺς (τὰ Βουλευάρτα), προσχαίνων ἰδίως εἰς τὰ παράθυρα τῶν βιβλιοπωλείων, ἐπεσκέφθην τέλος τὸν Πρέσβυν ἡμῶν κ. Θ. Δηλιγιάννην, ὅστις μὲ ὠδήγησεν εἰς τοῦ Πρέσβεως τῆς Ἀμερικῆς Στρατηγοῦ Dix, ὅστις, μικρὸς καὶ πολίος, μοὶ ἐπετέλεσε τὴν ἐντύπωσιν ἀνδρὸς ἀγχίνοος. Παρῆσαν δὲ καὶ ἡ Κα Dix, ἡ πρώτη Ἀμερικανίς, ἥ ποτε ἐνετύγχανον, κυρία ἔχουσα, ὥς ἦν ἐπόμενον, τὴν συμπεριφορὰν οὐχὶ λίαν ἀριστοκρατορικὴν, ὁμιλοῦσαν τὴν Γαλλικὴν ἀτελέστατα, καὶ γελῶσαν πρὸς πᾶν ὃ ἤκουε ἢ ἔλεγε, κἂν τι μὴ γελοῖον ἦ. Παρεκάθητο δὲ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς, νεάνις ξανθή, ἦν μετὰ ἔτη τινὰ ἐπανεῖδον ἐν Παρισίοις, διαπρέπουσαν ἐπὶ κάλλει, καὶ ἐπανελθοῦσαν προσκαίρως ἐξ Ἰνδιῶν, ὅπου, νυμφευθεῖσα ἐν τῷ μεταξύ, διέτριβε μετὰ τοῦ συζύγου της. Μετὰ τῶν Κυριῶν τούτων ὁ Πρέσβυς μοὶ ἐφαίνετο ἐν τῇ συμπεριφορᾷ του μᾶλλον ἐστενοχωρημένος, καὶ τοῦτο ἐπεκύρου παρ' ἐμοί, ἦν ἀνέκαθεν εἶχον πεποίθησιν, ὅτι οἱ ἐπιδιδόμενοι εἰς τὸ διπλωματικὸν στάδιον, ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας νὰ προσαρτῶνται ἀμισθεὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Πρεσβειῶν, ἵνα τρίβωνται εἰς τὴν ὑπὸ τῆς μεγάλης κοινωνίας ἀπαιτουμένην συμπεριφορὰν.

Πολὺ διάφορος τῆς Κας Διξ ἦν ἑτέρα Ἀμερικανίς, ἡ Κυρία Sleidel, ἐκ τῶν νοτίων χωρῶν τῆς Ἀμερικῆς, πενθερὰ τοῦ ἡμε-

τέρου προξένου Κου Erlanger, ἦν ἀντ' ἐκείνου εὔρομεν κατ' οἶκον, ὅτε μὲ ὠδήγησε καὶ ἐκεῖ ὁ Κος Δηλιγιάννης. Ἡ Κυρία Sleidel ὠμίλει ἄριστα τὴν Γαλλικὴν, καὶ μετὰ πλείστης ζωηρότητος μοὶ διῆσχυρίζετο ὅτι ἡ τυραννία τῶν βορείων Ἀμερικανῶν ἐπὶ τῶν νοτίων ἦν πολὺ καταπιεστικωτέρα ἢ ἡ τῶν Τούρκων ἐπὶ τῶν χριστιανῶν.

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου ἐμφυλίου πολέμου τῆς Ἀμερικῆς ὁ κ. Sleidel, πρῶην Γερουσιαστής, ἐστάλη ὑπὸ τῶν Νοτίων, ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτῶν, εἰς τὴν Εὐρώπην. Καθ' ὁδὸν ὅμως πολεμικὸν τῶν Βορείων πλοῖον, συναντήσαν τὸ ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον, τὸ φέρον αὐτὸν μετὰ τῆς οἰκογενείας του, τὸ ὑπέβαλεν εἰς ἐπίσκεψιν, καὶ ἠθέλησε νὰ διακρατήσῃ τὸν ἐπίσημον ἐπιβάτην, ἀλλ' ὁ Ἀγγλος πλοίαρχος δὲν τὸ ἐπέτρεψε. Τότε ἡ πρεσβυτέρα τῶν θυγατέρων τοῦ κ. Sleidel, ἤλεγξε τὸν πλοίαρχον τῶν Βορείων διὰ τὴν προᾶξιν του, ἦν ὡς μισητὴν ἐχαρακτήρισε, καὶ ὅτε ἐκεῖνος τῇ ἀπήντησεν ἀποτόμως, τῷ ἔδωκεν ἐν ῥάπισμα. Τοῦτο τὴν κατέστησε περίβλεπτον, καὶ ὁμοῦ μετὰ τῶν πλείστων κοσμουσῶν αὐτὴν χαρίτων, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ τῇ περιποιήσῃ τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ κ. Erlanger, ὅστις καὶ τὴν ἐνυμφεύθη, ἀφ' οὗ, πρὸς εὐτυχίαν του, τὸν παρήτησεν ἡ πρώτη του σύζυγος, ἀναξία αὐτοῦ, ὡς πολλαχόθεν ἤκουσα.

Μία τῶν πρώτων μου ἐπισκέψεων ὑπῆρξε καὶ ἡ πρὸς τὴν μητέρα τοῦ κ. Ὑψηλάντου, δευτέραν μου δὲ ἑξαδέλφην, διότι ἡ μήτηρ της, ἡ Κα Σκαναβῆ, ἦν ἀδελφὴ τοῦ Ι. Ρίζου, καὶ ἐπομένως πρώτη ἑξαδέλφη τοῦ πατρός μου. Ἡ Κυρία αὕτη ἦν ποτε ὥραία, ὡς μία τῶν Χαρίτων, καὶ ἔτι τότε ἔσωζεν ἵχνη τῆς παλαιᾶς καλλονῆς της. Λαβοῦσα δ' αὐτὴν νεωτάτην, καὶ ὅλως ἀπορον ὑπὸ τὴν προστασίαν της ἐν Ὁδησσῷ ἢ Ῥωσσίς πλουσία σύζυγος τοῦ Στρατηγοῦ Μελισσινοῦ, τὴν ἐνύμφευσεν μεθ' ἐνὸς τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου. Ἐπεσκέφθην δὲ τὸν διακεκριμένον Ἑλληνα ἱατρὸν κ. Πανᾶν, ὅστις, κατὰ παράκλησίν μου, εἶχεν ἐπιμεληθῇ τῆς τυπώσεως τοῦ γαλλικοῦ φυλλαδίου μου «*La Turquie et la Grèce*», μετὰ πλείστων σφαλμάτων δυστυχῶς ἐκδοθέντος. Εἶδον δὲ καὶ τὸν κ. Eichthal, δόντα μοι τὸ περὶ

Πλάτωνος ἔργον του, τὸν ἐξ Ἑλλάδος φίλον François Lenormant καὶ τὴν μητέρα του καὶ τὸν Brunnet de Presle, ζητήσας δὲ νὰ πληροφορηθῶ, ἂν ἐδυνάμην νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, ἔμαθον παρὰ τοῦ κ. Δηλιγιάννη ὅτι τοῦτο ἦτον ἀδύνατον, καὶ ἐπίσης δὲ ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. De Mouthier, ἔνεκα τῶν πολλῶν του ἀσχολιῶν, δὲν ἐδύνατο νὰ μὲ ἰδῇ.

Μετ' ἀνεκφράστου δὲ χαρᾶς ἤκουσα παρὰ τοῦ κ. Ἀποστολοπούλου, ὃν κατὰ τύχην ἀπῆντησα, ὅτι ἡ φιλότατή μου ἀνεψιὰ Μαρίκα Δεῖξων (τὸ γένος Ῥόζεν) ἦν ἐν Παρισίοις, καὶ ἔσπευσα ἀμέσως εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τοῦ Λούβρου, ὅπου κατῴκει. Δὲν τὴν εὔρον ὁμως, καὶ τὴν ἀπῆντησα μόνον τὴν ἐπαύριον εἰς τὴν Παγκόσμιον Ἐκθεσιν, ὅπου μετέβην μετὰ τοῦ Lenormant καὶ τοῦ Brunnet de Presle.

Ἐνταῦθα, ἀποθαυμάσας τὰς ἀναριθμήτους συλλογὰς τῆς τέχνης καὶ βιομηχανίας, ἐν αἷς διέπρεπον καὶ μεγαλουργῇ ἀπομιμήματα τῶν αἰγυπτιακῶν ναῶν, τῶν χριστιανικῶν κατακομβῶν, καὶ παντοῖα ἄλλα καταπληκτικὰ θαύματα, ἐθίχθην τὴν καρδίαν ἰδὼν τὴν εὐτέλειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος, ὅπερ ἐδύνατο καὶ τότε πολὺ ἀξιοπρεπέστερον νὰ ἐπιδειχθῇ, ἂν οἱ αὐτοῦ ἐπιμεληθέντες ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶχον ἐργασθῇ ὅπως ὤφειλον. Συμπρογευματίσας δὲ μετὰ τῆς ἀνεψιάς μου ἐν τῷ Ἰταλικῷ καὶ εἶτα καὶ ἐν τῷ Ῥωμανικῷ τμήματι, ἐγεύθημεν ἔπειτα ὁ Κλέων καὶ ἐγὼ παρὰ τῇ Κᾷ Lenormant, ὅπου πολλὰ συνδιελέχθην μεθ' ἑνὸς τῶν συνδαιτυμόνων, διακεκριμένου Μαρωνίτου ἐκ Συρίας, περὶ τῆς τύχης τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Τῇ δ' ἐπαύριον ἐπεσκέφθην ἐν ἄλλοις τὸν Πρεσβευτὴν τῆς Γερμανίας κ. Γόλτς, ὅστις, περιχαρῶς με δεχθεὶς, μοὶ εἶπε πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ προκληθῇ ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ἡ ἔκφρασις τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης, ἀλλ' ὅτι ἡ Αὐστρία ἀπῆτει τὴν πρὸς τοῦτο συναίνεσιν καὶ τῆς Ἀγγλίας, δυστροπούσης. Μετέβην δ' ἔπειτα εἰς τοῦ Γραμματέως τῆς Πρεσβείας κ. Ρώκ. Οὗτος δὲ μοὶ ἀνέγνω μέρος σημειώσεων, ἃς ἐκράτει ἐν εἵδει ἀπομνημονευμάτων, καὶ ἐν αἷς, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐλέγετο ὅτι, ὅτε ἐπὶ Βασιλέως Ὀθωνος συνώδευε τὸν Καλλέργην ἀποσταλέντα

ἐπισήμως εἰς Ἰταλίαν, ὁ Βασιλεὺς αὐτῆς εἶπε πρὸς τὸν Πρέσβυν ὅτι διετέλει ἐν ἀλληλογραφίᾳ μετὰ τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος, καὶ ἦν πρόθυμος, ἅμα ἐκεῖνος ἠθέλην ἐκστρατεύσει κατὰ τῶν Τούρκων, νὰ τῷ πέμψῃ στρατὸν συμμαχικόν. Ἀλλ' ὁ Καλλέργης τῷ ἀπήντησεν ὅτι παρὰ Βασιλέως Βαυαροῦ οὐδὲν ἔχει νὰ ἐλπίσῃ ἡ Ἑλλάς, ὅτι οἱ Ἕλληνες θὰ τὸν ἐκθρονίσωσι καὶ ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἔπρεπε νὰ τοῖς δώσῃ τὸν υἱόν του ὡς Βασιλέα, ὅπερ ὁ Βασιλεὺς ἐφάνη ἀκούσας μετ' εὐχαριστήσεως.

Οὕτως ὠμίλησεν ὁ Πρέσβυς περὶ τοῦ Ἡγεμόνος, ὃν ἐπέμφθη ν' ἀντιπροσωπεύσῃ!

Τὸ Σάββατον τέλος, 6 Μαΐου, ἀπῆλθον κατὰ τὰς 7,40 τὸ πρωῒ ἐκ Παρισίων μετὰ τοῦ Κλέωνος. Εἰς Καλαὶ ἀφίχθην κατὰ τὴν μίαν, καὶ μετὰ δῖωρον περίπου διάπλουν εἰς Δοῦβρ κατὰ τὰς 4. Ἐν Ἀγγλίᾳ εὗρομεν τὰ πεδία, ἃ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου διετρέχομεν, καταπράσινα καὶ ἀνθοσκεπῆ. Πανταχοῦ δ' ἀπηντῶμεν πυκνὸν πληθυσμὸν καὶ δείγματα πολιτισμοῦ εἰς ἀνώτατον ἀνεπτυγμένου βαθμόν. Ἐπὶ μακρὸν δὲ παρηκολουθοῦμεν τὸν Θάμεσιν, ὑπὸ πυκνῶν πλοίων διαπλεόμενον.

Εἰς τὰς 5¹/₂ τὸ ἑσπέρας εἰς Λονδῖνον ἀφικθέντες καὶ μὴ εὐρόντες δωμάτια εἰς τὸ Bath Hotel, ὅπου κατ' ἀρχὰς διηυθύνθημεν, κατελύσαμεν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον Brunswick ἐν Germanstreet. Ἀμα δ' ἐνδυθέντες, ἀπῆλθομεν εἰς τοῦ κ. Βράϊλα, Πρέσβεως τότε τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅστις καὶ μοὶ ἐπεκύρωσεν ὅτι μοὶ εἶχεν εἰπεῖ ὁ Γόλτς, ὅτι ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ῥωσσία ἐζήτησαν τὴν συγκατάθεσιν τῆς Ἀγγλίας, ἵνα πεμφθῶσιν εἰς Κρήτην ἐπίτροποι πρὸς ἐξέτασιν τῶν διαθέσεων τῶν κατοίκων.

Τὴν δ' ἐπιούσαν, ἀπελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, πολλοὺς εἶδον ἐκεῖ τῶν ὁμογενῶν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπεσκέφθην αὐτῶν τοὺς κυριωτέρους, ἐν οἷς τὸν κ. Σπάρταλην, τὸν κ. Γεραλόπουλον, παρ' ᾧ ἐπεδήμει καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Κα Μελά, τὴν κ. Θωματζίη Ῥάλλη, αὐτὴν ἐκεῖνην, μεθ' ἧς εἶχον ἄλλοτε ἐπισκεφθῆ τὰ τζαμιά τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἦτο δὲ κυρία ζωηρὰ καὶ νοήμων, καὶ πολλὰς εἶχε σχέσεις μετὰ τῆς ἀριστοκρατίας τοῦ Λονδίνου, ὥστε καὶ μετέπειτα ὁ υἱὸς αὐτῆς ἀνεδείχθη βουλευτὴς τοῦ Λονδίνου.

Τὴν δ' αὐτὴν ἡμέραν ἔγραψα καὶ τῷ Γλάδστωνι, ἐρωτῶν, ἂν ἐδύνατο νὰ μὲ δεχθῇ, καὶ ἔλαβον ἐπιστολὴν καὶ παρὰ τοῦ ἀνεψιοῦ μου, Ἀρχιεπισκόπου Ὑόρκης, προσκαλοῦντός με εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν του, ἀλλὰ τῷ ἀπήντησα ὅτι δυστυχῶς ὁ καιρὸς ἐπῆγε καὶ δὲν μοὶ ἐπέτρεπε ν' ἀπέλθω εἰς ἐπίσκεψίν του.

Τὴν δὲ Δευτέραν, ἀφ' οὗ ἔλαβον τὰ εἰσιτήρια διὰ τὸν ὑπερωκεάνειον πλοῦν, ἐπεσκέφθην τὴν Ἑλληνικὴν Λέσχην, ἣτις μοὶ ἐφάνη, ὥς μεγάλη τις ὑποστέγιος ἀγορά, καὶ ἐκεῖ, ἀφ' οὗ μετὰ διαφόρων συνδιελέχθην περὶ δανείου καὶ ἔλαβον τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἀπραγματοποιήτου αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦ Παλάσκα, ἐνταῦθα ἐπιδημοῦντος, περὶ τῶν ἀγοραστέων πλοίων, καὶ ἤκουσα καὶ παρ' αὐτοῦ τὰ αὐτὰ σχεδόν, ἃ μοὶ εἶχεν εἰπεῖ ἐν Ἑλλάδι ὁ κ. Σακτούρης, περὶ τὰς 11 1/2 ἐπορεύθην μετὰ τοῦ Κλέωνος εἰς Hydepark καὶ παρέστημεν εἰς μεγάλην τελετὴν, καθ' ἣν ἡ Βασίλισσα ἐπισήμως καὶ μετὰ προσευχῶν ἔθηκε τὸν πρῶτον λίθον τῆς Ἀκαδημίας, καὶ εἶδον ἐκεῖ, πλὴν τῆς A.M. καὶ τῶν ἡγεμόνων καὶ ἡγεμονίδων καὶ τῆς αὐλῆς πάσης, προσέτι τὸν Λόρδον Δέρβην, τὸν κ. Στάνλεη, πᾶν τὸ διπλωματικὸν σῶμα καὶ πάντα εἴτις ἐπίσημος ἦν ἐν Λονδίῳ. Ἐπανελθὼν δ' εἰς τὴν οἰκίαν, εὔρον ἐπιστολὴν τοῦ Γλάδστωνος, ὅστις μοὶ προσέφερε σύγγραμμά του περὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἀγγλίας, λέγων ὅτι θὰ λυπηθῇ, ἂν, ἔνεκα τῆς ταχείας ἀναχωρήσεώς μου, δὲν κατορθώσῃ νὰ μὲ ἴδῃ. Τῷ ἀπήντησα δ' ἀμέσως, εὐχαριστῶν αὐτόν, καὶ λέγων ὅτι δὲν ἀναχωρῶ αὐθημερόν. Τὴν ἑσπέραν δ' ἐκείνην ἐγεύθην παρὰ τῇ κ. Θωμαζῇ Ῥάλλη, ὅπου πολὺς ἐγένετο λόγος περὶ high life, καὶ περὶ τὰς 11 1/2 ἡ θυγάτηρ μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς οἰκοδεσποίνης μὲ ὠδήγησαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μου, οἱ ἴδιοι ἀπερχόμενοι τότε εἰς πρώτην συναναστροφὴν.

Τὴν ἐπιοῦσαν δὲ μὲ ὠδήγησεν ὁ κ. Βράϊλας εἰς τοῦ Πρέσβεως τῆς Ἀμερικῆς, Στρατηγοῦ Ἀδαμς, ἀνδρὸς μικροῦ τὸ σῶμα, εὐτραφοῦς, λευκότριχος, φλεγματικοῦ καὶ σιωπηλοῦ. Εἶτα δ' ἐπεσκέφθην τὸ Ἐθνικὸν Καλλιτεχνικὸν Μουσεῖον, περιέχον τότε κυρίως, ἢ ἴσως καὶ ἀποκλειστικῶς, ἔργα Ἀγγλῶν καλλιτεχνῶν, ἐν οἷς πολλὰ μοὶ ἐφάνησαν λίαν μέτρια. Μεταξὺ δ' αὐτῶν εἰς

γωνίαν εἶδον ὁμοιογραφίαν τινὰ νέας κυρίας, ἐλκύσασαν τὴν προσοχήν μου διὰ τὸ κάλλος της. Δείξας δ' αὐτὴν εἰς τὸν Κλέωνα, τῷ εἶπον ὅτι πολὺ μοὶ ἐνθυμίζει τὴν ἀνεψιάν μου Ζωήν, τὴν σύζυγον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ὑόρκης, ἣτις, ἀφ' οὗ ἡλικιώθη, τοιαύτη τις πρέπει νὰ ἔγινεν. Καὶ πολλοὶ δὲ ἴσταντο περὶ τὴν εἰκόνα ταύτην, ὑπὸ τοῦ κάλλους αὐτῆς ἐλκυόμενοι· ἐν ἄλλοις δὲ παρατηρήσαμεν καὶ δύο νέους Ἀγγλους, ὧν τὸν ἓνα εἰς τὸν κατάλογον τὴν εἰκόνα ζητήσαντα, «ἐννοεῖται», ἠκούσαμεν λέγοντα εἰς τὸν σύντροφόν του, «ὅτι εἶναι τόσον ὠραία. Ἡ μήτηρ της ἦν Ἑλληνίς, εἶνε ἡ σύζυγος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ὑόρκης».

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐγεύθημεν μετὰ καὶ τοῦ κ. Βράϊλα εἰς τοῦ κ. Ἰωανίδου, ὅπου, μετὰ τὸ γεῦμα, καὶ πολλοὶ ἄλλοι συνῆλθον ὁμογενεῖς· οὐκ ὀλίγοι ἀποσυρθέντες ἔπειτα περὶ τὸ μεσονύκτιον, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὰς τότε ἀρχομένας συναναστροφάς.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, μετὰ τοῦ κ. Βασιλείου καὶ τῆς κ. Τερψιχόρης Μελαῖ ἀπῆλθον εἰς τὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον, καὶ ἐκεῖθεν μετὰ τοῦ κ. Δ. Βικέλλα, ὅστις μοὶ ἀνέγνω τὴν εἰς δημώδη γλῶσσαν μετάφρασίν του τοῦ Ζ' τῆς Ἰλιάδος, ἐπεσκέφθημεν τὸ Κρουστάλλινον Παλάτιον. Τὸ δ' ἑσπέρας, περὶ τὰς 6 1/2, εἰδοποιηθεὶς παρὰ τοῦ κ. Γλάδστωνος, ἀπῆλθον εἰς αὐτοῦ, καὶ εὔρον αὐτὸν φιλοφρονέστατον καὶ ἐγκαρδίως ὑποδεχθέντα με. Παρὼν δ' ἐκεῖ καὶ ὁ κ. Φιλιμώρ, ἀνὴρ φιλελληνικώτατος, μεθ' οὗ πολλὰ διελέχθην περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἀνατολῆς, περὶ τοῦ ἀνεφίκτου τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν, τῆς Ἀγγλικῆς καὶ Ἑλληνικῆς καὶ περὶ τῆς Ῥωσσοφοβίας τῶν Ἀγγλων.

Ὅτε δὲ τὴν ἐπαύριον ἠγέρθη, σφοδρὰ τρικυμία ἐπεκράτει ἐν Λονδίνῳ, ἐκρίζώσασα δένδρα ἐν Hyde Park, καί, κατὰ τὰς ἑφημερίδας, πολλὴ χιών ἔπεσε τὴν νύκτα ἐκείνην εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀγγλίας. Ταῦτα δὲ δὲν ἦσαν λίαν καθησυχαστικοὶ οἰωνοὶ διὰ τὴν ἐπικειμένην μεγάλην θαλασσοπλοΐαν ἡμῶν. Ἐντὸς δὲ τῆς ἡμέρας ἦλθε πρὸς με ὁ ἀνεψιός μου νέος Γρεῖρσων, υἱὸς τῆς γυναικαδέλφης μου, εἰς τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν καταταχθεὶς καὶ ὑποπλοιάρχου ἔχων βαθμόν, αὐτὸς ἐκεῖνος, ὅστις ἔπειτα, δὲν ἐξεύρω διὰ τίνας κακὰς περιστάσεις τοῦ βίου του, διαπλέων τὸν

ὠκεανόν, ἐρῶρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγη. Τὴν ἐσπέραν δ' ἐγεύθην παρὰ τῇ χαριεστάτῃ κ. Μελά, ἣτις μοὶ ἐτραγώδησε τὸ ἐμὸν ᾄσμα «ἀφ' οὗ σὲ εἶδα» κατὰ τὴν μουσικὴν τοῦ Beethoven· ἐκεῖ δ' ἀπεχαιρέτησα καὶ τοὺς πολλοὺς συνηγμένους ὁμογενεῖς, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν, 12 Μαΐου, ἡμέραν Παρασκευὴν, κατὰ τὴν 10ην ὥραν ἀπῆλθον ἐκ Λονδίνου. Διελθὼν δι' εὐφόρων καὶ καταφύτων πεδιάδων, μετὰ μίαν ὥραν ἀφίχθην εἰς Ὁξωνίαν, ὅπου ἐπεσκέφθην τὴν γυναικαδέλφην μου Φελικίαν, τὴν φιλόγελων νεάνιδα, ἣτις διὰ τῆς εὐφυΐας τῆς μᾶς κατέθελγεν ἐν Ἀθήναις. Καὶ διετήρει μὲν ἔτι καὶ τὸ πνεῦμα καὶ αὐτὴν τὴν εὐθυμίαν τῆς, ἀλλὰ σωματικῶς ἦν ἐν παρακμῇ, ἐνδοῦσα εἰς τὴν δίαιταν, τὴν τε σωματικὴν καὶ τὴν διανοητικὴν, εἰς ἣν πρὸ ἐτῶν εἶχεν ὑποβληθῇ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν καὶ ὁδηγίαν ἱερέως τινός, ὅστις, ἀγνοῶ ἂν καὶ κατὰ πόσον ἦν εἰλικρινής, τὴν εἶχε δὲ παρασύρει μέχρι δεισιδαιμονίας εἰς στερήσεις ἀσκητικάς, αἵτινες κατέστρεψαν τὴν ὑγείαν τῆς, δι' ἧς ὅμως τότε μοὶ ἐφαίνετο μέχρι τινος μεταμελλομένη, καὶ ἐπιδιδομένη ἤδη πᾶσα εἰς ἀγαθοεργίας, ἧς τῇ ὑπηγόρευεν ἡ καρδιά τῆς. Ἀδυνατοῦσα δὲ νὰ περιπατῇ, μετεκομίζετο διὰ τῆς χειραμάξης, καί, οὕτω μεταβάντες, εἶδομεν τὸ Frewenhall, πρῶην κατοικίαν τῆς οἰκογενείας Skene, ἐν ὅσῳ ἔζων ὁ πενθερὸς καὶ ἡ πενθερά μου, καὶ ἐκεῖθεν τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἡ Φελικία ἐδᾶπάνησε πρὸς κόσμησιν δύο παραθύρων διὰ ποικιλοχρόων ὑέλων, εἰς μνήμην τῶν γονέων τῆς. Γευθέντες δὲ παρ' αὐτῇ, τὴν 5 μ.μ. ἀνεχωρήσαμεν, καὶ διελθόντες διὰ τῆς πρὸ πολλοῦ γνωστῆς μοι Λαιμιγκτῶνος, καὶ τῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ διὰ τοῦ Βάλτερ Σκότου ἐνδόξων γενομένων χωρίων Kenilworth, Werwick καὶ Bambrey, διήλθομεν, ἀφ' οὗ ἐνύκτωσε, διὰ χώρας, ἣν ὁ Δάντης θὰ ἔψαλλεν, ὥς τὴν συνέχειαν τοῦ Ταρτάρου, διότι πανταχόθεν γλῶσσαι πυρὸς ἔληχον τὸν οὐρανόν, αἱ τῶν ἐστιῶν ἦσαν τῶν πυκνῶν τεχνουργείων εἰς τὰ περίξ τῆς Βιομιγχάμης.

Περὶ δὲ τὴν 11ην ἀφίχθημεν εἰς τὴν δυτικὴν τῆς Ἀγγλίας παραλίαν καὶ διώρυγα διαπλεύσαντες ἐπὶ ἀτμοπλοίου, ἀπέβημεν εἰς Λιβερπούλην, καὶ κατελύσαμεν εἰς τὸ Royal Hotel.

